СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 226. Джерзи Ситі, Н. Дж., пятниця, 29 вересня 1933. VOL. XLI. No. 226. Jersey City, N. J., Friday, September 29, 1933. THREE CENTS.

ҐРІН НАРАХОВУЄ ЩЕ 11 МІЛІОНІВ ТИСЯЧУ БЕЗРОБІТНИХ

ВАШИНГТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, каже, що зі звітів Федерації виходить, що від березня дано роботу 2,800,000 безробітним. В серпні принято на роботи 815,000 безробітних, а вересень буде під тим оглядом ще кращий.

Та, поминаючи те, маємо ще яких 11,001,000 безробітних. За них треба подбати в зимі, бо саме ця зима буде найгіршою з усіх, які прийшлося витерпіти за останні роки безробіття. Тому допомога безробітним мусить бути цього року ще збільшена.

ГУВЕРОВЕ ТОВАРИСТВО В УКРАЇНСЬКІМ ПАВІЛЬОНІ.

ШІКАҐО. — Бувший президент Гувер відвідував Світову Виставу і зупинився перед Українським Павільоном саме в тім часі, коли зачав падати сильний дощ. Бувший президент зайшов зі своїм товариством до Павільону, де воно оглянуло виставу, а зокрема приглядалося дуже пильно мапам України, виробленим подебрадською Академією.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ ГОСТИННОСТИ.

ШІКАҐО. — Український Тиждень Гостинности зачався минулої неділі бенкетом Українського Демократичного Клюбу міста Шікаґо. На бенкет прибули коло 200 гостей, між якими були представники міської ради. Мейор міста надіслав привітну телеграму, в якій привитав Українців і заявив, що є перешкоджений, але є духом разом з бенкетуючими.

Алдермен Соттон виголосив гарну промову, в якій підніс досягнення Українців міста Шікаґо. Між гістьми був теж майор Страйкменс, котрий репрезентував управу Світової Вистави. Майор Страйкменс, з роду Бельгієць, голова відділу національностей, багато причинився до того, що Українці могли виступити на Виставі як державна нація.

ФРАНЦУСЬКО-КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ.

ШІКАҐО. — В суботу, 30 вересня, відбудеться в Українськім Павільоні Французько-Канадійський Український День. Канадійці виступлять зі своїм хором з 150 осіб та зі сольоспівами. Зміст програми буде фольклористичний. Відспівають багато старих французьких пісень, цікавих формою і змістом, які заховалися в східній Канаді.

ВИНОСЯТЬ НА ДЕННЕ СВІТЛО.

ВАШИНГТОН. — Перед сенатським комітетом видвигнув сенатор Блек те, що за Гуверової адміністрації, в 1929 р., заплачено корабліям „Експорт Стімшіп Корпорейшен" $234,980 за перевіз одного фунта почти, бо та компанія перевезла за рік усього 3 фунти почти. Інші оправдували уряд тим, що почтою закривалося тільки форму допомоги компанії.

Разом з тим піднесено, що С. Беском Слемп, секретар бувшого президента Кулиджа, домагався від тої компанії $50,000 за ріжні посередництва, але дістав тільки $15,000.

ТРИ КАНДИДАТИ НА МЕЙОРА.

НЮ ЙОРК. — Вже зачалася кампанія за вибір мейора міста. Є завзята боротьба, бо виставлено трох кандидатів. Тамані Гол попирає О'Браєна, теперішнього мейора. Обєднанці виставили Фіореля Ля Ґардію, а тепер виступив ще незалежний кандидат, Джозеф Мек Кі, котрий обняв був уряд мейора по Вокері. Найбільші шанси матиме мабуть Мек Кі.

ГОЛОСУЮЧІ ВИНУВАТІ.

НЮ ЙОРК. — Коли нема порядку в управі міста, коли цвите далі хабарництво й нема виглядів на зміну, то це вина тих, що можуть голосуванням завести зміну. Так каже д-р Николас Ботлер, президент Колюмбійського університету.

ПЕРЕХОВУЮЧИЙ ЗОЛОТІ ГРОШІ ПЕРЕД СУДОМ.

НЮ ЙОРК. — Фредерік Барбер Кембел, адвокат, відповідатиме перед судом за $200,574.34, які він переховував у золоті й золотих паперах в схованку „Чейз Бенк" і не повідомив про те уряд до 18 вересня, себто до дня, коли ще можна було це зголошувати. На ділі Кембел буде міг зголосити те золото ще до понеділка, бо уряд продовжив реченець на 15 днів. Та Кембелови на тім не залежить. Він не хоче золота зголошувати, ні його віддавати. Каже, що держава не може його до цього змусити. Суд тепер ту справу вирішить.

АМЕРИКАНЦІ ПОЗА АМЕРИКОЮ.

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту подає, що поза границями Злучених Держав живуть понад 420,000 Американців. Найбільше є їх у Канаді.

КОЛІЗІЯ ДВОХ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Підчас мраки наїхав шведський вантажний корабель „Роксен" на корабель корабельної лінії „Ди Годсон Ривер Найт Лайн" і пробив його. На щастя, колізія не спричинила жертв у людях, бо були тільки три особи трохи потовчені.

РУМУНІЯ КЛЯСИЧНИЙ КРАЙ НЕГРАМОТНОСТИ.

Дня 25 серпня мало відбутися в Букарешті віче безпосадних учителів Румунії. Та влада заборонила це віче. В Румунії дійшло число вишколених й іспитованих учителів для народних шкіл до 7,000 чоловіків і жінок, для котрих нема посад. А тимчасом кругло 1 міліон 200 дітей у шкільному віці остаються без ніякої науки. На 18 міліонів населення таке число дітей, засуджених на довічну неграмотність, мабуть рекордове в цілій Европі. Кождий край має свого роду рекорд.

УЧЕНИК ЗАСТРІЛИВСЯ, БО ТАТО НАСВАРИВ.

18-літній ученик Строє Черня в Браїлі (Румунія) дістав від тата 250 левів на запис до школи. Він видав їх на інші цілі. Батько його скартав за це гострими словами. Під впливом цього ученик застрілився батьковим револьвером.

ОГОРОДНИК ПОРІЗАВ ДВІ СЕСТРИ.

В Букарешті мали дві сестри, Василька Теодоров і Василька Крістя, гарний огород. У них працював робітник Шербан. Гарний мущина подобався старшій сестрі й вони жили кілька місяців на віру. Шербан зачав поводитися наче господар. Через це бували сварки між сестрами. Вкінці зачали сваритися й залюблені Шербан і Василька Теодоров. Шербан хотів піти додому й жадав грошей. За це й посварилися. Коли одного дня всі були в огороді й збирали огородину на продаж, знову зачалася сварка за гроші. Шербан був пяний. Він схопився й дав любці кілька кулаків. Сестра, обороняючи її, вхопила Шербана за руки. Він ще гірше розлютився й кількома ударами ножем у шию звалив молодшу сестру додолу. Старша зачала кричати. Він кинувся і на неї, свою любовницю, й порізав її в шию ножем. І вона впала скривавлена. Шербан хотів утікати, та попав у руки жандармів, що саме звилися на крик жінок. Його арештували. Сестри відвезено до лікарні, де вони за кілька годин померли.

КИТАЙСЬКО-ЯПОНСЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ.

Між представниками японського командування в Манджурії та китайського центрального уряду наступило порозуміння в справі боротьби з китайськими повстанцями в районі демілітаризованої смуги. Взагалі думають, що скоро прийде до сталого порозуміння між Китаєм і Японією, що новий японський міністер справ закордонних, Гірота, поставив своїм завданням.

НА ШКІЛЬНОМУ ФРОНТІ.

В Пилах біля Жовкви на місце української мови навчання завели проти волі селян утраквістичну. До школи вписалося на цей рік поверх сотні дітей. Місцеву вчительку Хоминівну, Українку, перенесли ген аж у серадзьку шкільну округу. До речі, п. Хоминівна, добра вчительська сила, а при тому свідома й діяльна громадянка, була завжди сіллю в оці властей. Селяни рішили заложити рішучий протест проти такої самоволі шкільних властей.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

ПЕРЕНЕСЕННЯ І РЕДУКЦІЇ УКРАЇНЦІВ В ЗАЛІЗНИЧІЙ ДИРЕКЦІЇ В СТАНИСЛАВОВІ.

Дирекція державних залізниць у Станиславові звільнила з посад лікарів: 1) д-ра О. Маланюка, 2) д-ра І. Яросевича (обох зі Станиславова) 3) д-ра Т. Коритовського з Калуша. Згадані були останніми лікарями Українцями в тій дирекції. Заразом перенесено радника Івана Коваля до Познаня, а старшого асистента Стан. Мірчука до Катовиць.

Ось так ліквідується останніх українських урядовців при залізниці.

ПРОТЕСТ УКРАЇНОК ВОЛИНІ ПРОТИ ЧЕРВОНОГО ТЕРОРУ.

Управа Союза Українок в Рівному, з тереном діяльности на цілу Волинь, на свому засіданню дня 29 серпня 1933 р. вирішила протестувати проти варварства червоних катів, які винищують наших братів на Великій Україні. Управа закликає всі філії і кружки Союза Українок на Волині прилучитися до того протесту.

ПЕРЕД СУДОМ.

У Жовкві почався процес проти о. Вігоринського й трох селян з Оплітної. О. Вігоринського усунули з усіх шкіл за те, що рішучо противиться силуванню дітей молитися по польськи й переводив у цілому повіті рідно-шкільну акцію. В Оплітній особливо вів о. Вігоринський гостру кампанію проти польонізаторських затій знаної шовіністки, вчительки Гелени Валяс. Коли одної днини о. Вігоринський хотів відбути науку релігії в церкві, бо до школи йому вступ заборонено, селяни громадно посунули до школи й зажадали в чемній, але рішучій формі від Г. Валяс, щоби вона дозволила вчити релігії у школі. Тоді Г. Валяс подала на селян і о. Вігоринського скаргу за напад і „непшизвоїте захованє сен в часе уржендованя".

АРЕШТУВАННЯ ШПИГУНА В ШТРАСБУРҐУ.

У Штрасбурґу арештовано одного інжиніра, якого називають держать покищо в тайні. Знайдено при ньому документи, що відносяться до французької народньої оборони. Арештовано його в хвилині, як всідав до поїзду, хотячи дістатися на територію басейну Сари.

БЛАЖЕННІ ВІРУЮЧІ.

У Жовкві почали викидати Українців робітників з військових варстатів, а на те місце приняли, очевидно, „стшельцуф". О. Вігоринський і д-р Романків інтервенювали діяві у військової влади в тій справі, очевидно без успіху.

НАПАД БАНДИТІВ НА ПОТЯГ.

На поспішний потяг Букарешт—Прага напали вночі 5 бандитів. Вони вилізли на стації Кампіна на дах спального ваґону. Бандити спускали одного зпоміж себе шнурами до відчиненого вікна спального ваґону. Жінка, що випадково була на коридорі, завважила бандита й наробила крику. Багато подорожних пробудилися. Бандити сполошилися й зачали втікати по дахах ваґонів аж до льокомотиви. Кілька відважних подорожних узялися разом з потягovим персоналом переслідувати бандитів дахами. А як потяг заїхав до стації Сіная, вдалося їм зловити двох бандитів і передати їх поліції. Це відомі злочинці Георг Арделяну й Іон Ґіок. Три бандити вспіли втекти.

САМОСУД НАД ЗЛОДІЄМ.

В кольонії Марусин, чаруківської волости, луцького повіту, в загороді Ксаверія Кантиповича прихопили якогось злодія, над яким кольоністи вчинили самосуд і так його побили, що він згинув на місці. Ведеться слідство.

ЛЯЦЬКА САМОВОЛЯ.

В гороховському повіті на Волині старостство розвязало 18 читалень „Просвіти" з причини нібито нарушення статута.

ПОЇЗД НАЇХАВ НА ПАЛОМНИКІВ.

На залізничій лінії Горішній Шлеськ-Ґдиня, недалеко стації Дембе поїзд наїхав на фіру, якою верталися з відпусту 7 паломників. Внаслідок зудару поїзд розбив фіру на шматки. Три особи згинули на місці, а чотири сильно поранені відвезли тим самим поїздом до шпиталю.

ЖАХЛИВА СМЕРТЬ ДИТИНИ.

На фільварку біля села Гребенного, грубешівського повіту, на Холмщині, робітниця Павлякова, йдучи в поле, забрала з собою 2-літню дитину і перед спекою сховала її в житі. Коли після цього відійшла до праці, надїхала жниварка й захопила нещасну дитину своїми ножами. Поки жниварку здержали, з дитини лишився тільки кусень пошматованого мяса.

ЕСТОНСЬКІ КЛОПОТИ.

Зїзд делеґатів фабричних робітників приняв резолюції, що занепокоїли естонський уряд. Зїзд висказався за націоналізацію всіх волоконних, тютюневих і цементових фабрик, далі зажадав від держави, щоби вона перебрала в свої руки цілу заграничну торговлю. Домагається націоналізації банків і товариств обезпеки. Врешті ухвалено, що робучий тиждень не сміє мати більше як 40 годин праці.

ТАМ ТЕЖ...

До одного жидівського ресторону в Парижі кинув хтось слезну бомбу. Присутні гості мусіли втікати. Пожежна сторожа прочистила повітря спеціяльним приладдям.

На Жида Фокіса, що виходив з підземної залізниці, напала група молодих Французів і побила його до крови. Причиною нападу було те, що Фокіс носив відзнаку сіоністичної організації.

ПОЛЯКИ ДАЛІ МАСОВО АРЕШТУЮТЬ УКРАЇНЦІВ

СИСТЕМОЮ АРЕШТІВ ТА ПОЛІЦІЙНОГО ТЕРОРУ ПОЛЯКИ СТАРАЮТЬСЯ ЗЛОМИТИ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Знову відбулися чергові масові арештування переважно української молоді в Дрогобиччині. Арешти переводила польська політична поліція та умундурована жандармерія. Такі саме арешти відбулися в Станиславівщині та в інших місцях. Всім арештованим поліція закидує протидержавну діяльність, яка виявляється в тому, що арештовані брали участь в українських леґальних організаціях. Звичайно, арештуючи Українців, поліція причеплює їм обвинувачення в участи в ріжних нелеґальних організаціях.

Всі українські землі під Польщею охоплені ляцьким поліційним терором, який став системою польської влади в боротьбі з українським національним рухом та зі зростом української національно-державницької ідеї серед широких мас українського населення, що спостерігається тепер по обох боках сокальського кордону.

ҐІТЛЕРІВЦІ СПИНЯЮТЬ БОЙКОТ ЖИДІВСЬКОЇ ТОРГОВЛІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Міністер економії, д-р Шмідт, видав відозву до населення з закликом припинити бойкот жидівської торговлі. Міністер каже, що такий бойкот тяжко відбивається на цілому економічному життю Німеччини та перешкаджає відбудові економічного життя.

На думку міністра, не слід бойкотувати „неарійську" торговлю, наскільки вона провадиться чесно й тримається в межах закона країни та держиться торговельної етики. Таке розпорядження Шмідт дав після нарад з міністром пропаґанди Ґебельсом, який провадить протижидівську пропаґанду в порозумінню з Ґітлером.

ЯПОНСЬКІ МІЛІТАРИСТИ НАБИРАЮТЬ ЩЕ БІЛЬШЕ СИЛИ.

ТОКІО (Японія). — Затверджено нові права й обовязки для начальника японського морського генерального штабу. Тепер міністер фльоти буде відповідати лише за адміністративну сторону в його департаменті, але за оборону країни фльотою відповідатиме ґенеральний штаб, який буде сам укладати пляни оборони, без затвердження їх міністром.

Як відомо, японський морський генеральний штаб стоїть за збільшення японської фльоти до розмірів, рівних британській воєнній фльоті, чи фльоті Злучених Держав. Тепер японська фльота стоїть у відношенню до цих фльот як 3 до 5, згідно з вашинґтонським порозумінням.

СТРАШНІ НАСЛІДКИ ПОВЕНІ.

НАНКІН (Китай). — Підраховано, що остання повінь у Китаю забрала 50,000 жертв. В навіщених повінню районах тепер голодує більше як 1,000,000 людей, яких майно знищене до щенту. Серед населення ширяться ріжні пошести й загрожують Китаєви, ще більшим нещастям.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ПОХОДУ ПРОТИ ЧЕРВОНИХ.

ШАНҐАЙ (Китай). — Ґенералісімус Кай-Шек зібрав 400,000 війська для боротьби з червоними бандами, які в провінції Кансу змасакрували 17,000 цивільних Китайців. Червоні банди захопили кілька провінцій, де з ними не змогли справитися місцеві урядові війська й адміністрація.

В деяких місцях уже почався наступ проти комуністів, які відступають, грабуючи населення. В північному Китаю повстанці також почали відходити під тиском японських та китайських військ. Уряд сподівається, що й тут буде скоро приверненій лад і спокій.

ХМАРОЛОМ СПРИЧИНИВ ЗАГИБІЛЬ 14 ЛЮДЕЙ.

ПАРИЖ (Франція). — На півдні Франції стався хмаролом, який разом з небувалою бурею спричинив вилив рік з берегів. Вода залила кілька сіл, понищила багато будинків і змила дуже багато ріжного майна й селянської живности.

Людських жертв ще не підраховано, але вже тепер числять 14 загинувших підчас бурі й зливи. В місті Марселі впав такий дощ, що вулиці міста були залиті водою на стопу глибини. Всі трамваї були кілька годин припинені.

ЛІНДБЕРҐ ВІДВІДАЄ УКРАЇНУ.

МОСКВА (СССР). — Знаменитий американський летун Ліндберґ має намір зробити кілька летів по Радянщині. Між іншим він хоче відвідати Одесу, а звідти полетіть до Царгороду. Передтим він полетить на Поволжє та в інші райони Московщини й облетить побереже Чорного моря.

Ліндберґ мав довші наради з керівниками радянської авіяції та оглядав радянські авіяційні заводи. Ліндберґ заявляє рішучо, що його прилет до Радянщини є цілком приватний. Разом з Ліндберґом тепер у Москві перебувають два американські сенатори, Мек Аду та Рейнольдс, котрі були на бенкеті, який большевики влаштували на честь Ліндберґа та представників американського капіталу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„НАЙРА", КАПІТАЛ І РОБІТНИЦТВО

Чіпають уряд раз за те, а раз за друге, а завжди за поодинокі факти, вчинки або занедбання, які звязують з акцією відбудови краю. І на ту критику уряд звичайно реагує в той спосіб, що виказує, що він розуміє положення краю краще від тих, які його критикують, і передумав давно те, що йому піддають. І щодо цього — виграє.

Нема сумніву, що уряд виставив програму, яка може принести принаймні тимчасову поправу економічних відносин. Але біда в тім, що ціла та програма оперта на добрій волі фабрикантів-працедавців. А є мала надія, щоби та кляса виправдала ті сподівання. Вона й без „Найри" зменшила підчас депресії число робучих годин у тих підприємствах, котрі є під загальною контролею. А тепер не має потреби набирати більшого числа робітників, поки не одержить нових замовлень, а ті знову наступлять тоді, коли збільшиться купівна сила загалу. А як вона має збільшитися, коли міліони людей далі без роботи, а ті, що працюють, заробляють менше ніж бувало?

Можна навести приклади, де навіть дуже визначні промисловці-капіталісти стають тепер проти капіталістів, а в інтересі робітничої кляси. Хай це будуть виїмкові випадки, але вони бувають. Коли такі промислові потентати як Тігл і Своп обстоюють право робітників на колективні умови, то це є здобуток для робітництва. І є кроком вперед у змаганню довести до зближення між робітництвом і працедавцями, без якого то зближення неможливий успіх акції відбудови краю.

Та з таких поодиноких випадків не треба витягати далекосяглих консеквенцій і „Найра" не повинна числити на капіталістично-робітничу ідилію. Навпаки, скорше чи пізніше прийде до нової боротьби і то тому, що вся програма „Найри", як би вона не торкнула й капіталістів, опирається на ділі на десятках міліонів небагатих людей, від яких малощо вже можна дістати. Бо не торкнено ніяк тої незначної числом меншини, в якої руках є замкнений властивий американський капітал. А без пущення в рух того капіталу і його розподілу між міліони потребуючих годі уявити собі дійсну зміну, себто змогу піднести закупну силу тих міліонів. Хіба, що уряд возьметься за друк нових паперових долярів і цею дорогою пустить у рух те, що так кріпко держать у себе американські фінансові потентати. Без радикальної операції тут не обійдеться. І за неї уряд буде змушений взятися скорше чи пізніше.

КАРТИНА З ОРГАНІЧНОЇ ПРАЦІ В РІДНІМ КРАЮ

(Оригінальний допис до „Свободи").

Польсько-большевицьке коханнячко дається нам добре відчувати по обидвох боках Збруча. Лише, що за Збручем ліквідують українство з більшою брутальністю, на старо-московський медвежий спосіб, а по цім боці Збруча робиться діло в „ґлясованих рукавичках". Тут вистарчає, наприклад, новий закон про товариства, виданий декретом президента републики (не парляментом), і розпорядок президента з 22 березня 1928 р. щоби підірвати в дуже широкім обемі суспільне життя Українців.

Бо хто би то подумав, що чисто економічне товариство **„Сільський Господар"**, зглядно його філія в Рівнім, на Волині, „може споводоваць заґрожене безпеченьства спокою і і поржондку публічнеґо". А всеж із тих причин не допускається взагалі в „паньстві" волинського воєводи, п. Юзефського, закладання кружків „Сільського Господаря", кооператив, читалень „Просвіти" і т. п.

На підставі такого декрету і з тихсамих причин не допускається і в Галичині влаштовувати фестини, або походи підчас свят „Сільського Господаря", бо такий фестин чи похід може „загрозіць поржондкові публічнему".

Такі колення шпилькою приносять нашим сільським товариствам та комітетам і матеріяльну шкоду, бо на кожде подання треба видати біля півтора доляра на самі штемплі.

Але тверда наша шкіра, і ми все якось переносимо та тримаємося наддніпрянської засади: „А ти, Грицю, грай!" І ми граємо, себто працюємо так, як лиш можна серед даних обставин. А могли би і голосніше грати, колиб наші діячі-музиканти були більше зіграні з собою, або коли би слухали лиш одного, а способного діріґента.

Та така вже людська вдача і на це ради нема. Але та людська вдача має і дещо доброго за собою: виробляється **суперництво.** Що там ворог тисне і бє по головці — це менше важне; але що брат Микола чи Василь поважився, не питаючи нас, уладити концерт, фестин, чи що, це вже нас пече розпаленим залізом.

„А коли ти такий, то я тобі покажу, що **„Я"** вмію ще краще".

Ну — і пішла робота, най буде, що на злість, але все-таки робота.

Суперниками на полі ґімнастичної роботи є в нас у краю три орґанізації: Соколи, Луги і Каменярі.

Соколи це стара народовецька орґанізація, а в останніх часах показують охоту заволодіти нею крайні „націоналісти" зпід прапора „Нашого Клича".

Про **Луги** мали вже читачі нагоду досить начитатися. Луги розвиваються досить широко, а побоювання щодо їх можливого хрунівства, на щастя, не сповняються.

Наймолодшою орґанізацією ґімнастичною є **„Каменярі"**, котрі також починають рухатись, лише, що у їх центрі, у Львові, нема ще досі добрих технічних знавців.

Але на провінції є декуди дуже палкі прихильники „каменярського" руху і я отсе позволю собі на цім місці здати звіт з такої **„каменярської анкети"** в містечку Ґвіздци, коломийського повіту.

Відбулася вона в салі місцевого „Народнього Дому", в котрім міститься також філія Повітового Союза Кооператив у Коломиї. Саля невелика, але, зі сценою і розвішеними образами, робить приємне вражіння.

В нараді взяли участь 86 членів місцевого і сусідніх каменярських товариств під проводом стельмаха, занятого в однім з сусідніх дворів. Секретарем був молодий письменник Дмитро Корбутяк, якого перед кількома днями коломийський суд засудив на два місяці тюрми за одну свою брошуру.

Головний реферат виголосив адвокат з Коломиї, д-р **Іван Новодворський,** бувший український Січовий Стрілець. Він говорив про ідеольоґію „каменярського" руху таке:

Український нарід у Галичині має цілу низку ріжних товариств-орґанізацій, з котрих кожде має перед собою іншу область народньої роботи. І так, маємо немало чисто економічних товариств, як ось Земельний Банк, Центросоюз і інші товариства кредитово-щадничі у Львові й на провінції. Маємо сотки торговельних кооперативів по селах, містечках, а також могучий „Маслосоюз" зі своїми філіями та стаціями по цілій Східній Галичині. „Сільський Господар" зі своїми численними кружками старається піднести господарство нашого селянина, „Просвіта" і її філії та читальні орґанізують освітну працю між нашими старшими громадянами і громадянками, а „Рідна Школа" старається про піддержання нашого шкільництва, наскільки це є ще взагалі в польських законних рамах можливе.

Одначе нам мусить розходитися головно про те, щоби виховати **нове молоде покоління,** котре булоб і завзятіше й витреваліше і більше національно свідоме, ніж теперішні наші народні маси. Колиб ті прикмети були у нас вже перед 15-ма роками, то і наші тодішні визвольні змагання принесли би були нам кращі висліди.

А ми, „каменярі", мусимо виховати нарід до боротьби і вщіпити в нього ті провідні думки, які висказав у своїй славній поезії **„Каменярі"** Іван Франко.

Ось перед нами стоїть велика і тверда скала неправди, темноти і неволі. І ми мусимо розбити ту скалу, що стоїть на шляху нашого поступу і нашого визволення. Ми потребуємо нових, численних, свідомих і карних робітників-каменярів для розбиття тої скали, яка народови сонце заслоняє.

Наша робота між молодю мусить бути навязана до нашої історії, до історії давніх наших визвольних боротьб, до історії козаччини. Наша сільська молодіж повинна її знати; повинна знати, як її предки боролися за народню волю, хоч нераз гинули не лиш в отвертім бою, але і з рук ката, і то не лиш від меча, але і на палю, або в розпаленім міднім бику.

Отже ми мусимо в нашу молодь вщіпити **лицарського духа,** щоби вона не хилилась перед ніким, щоби сміло висказувала каждому, а передовсім національному ворогови, правду в очі. Лицарський дух — це щось цілком протилежне **духови** раба, того раба, що перед усіми кориться, всім потакує, а, відвернувшися, знову що іншого говорить.

З рабського духа виріс у нас той поганий **тип хруня, народнього зрадника.** Хрунем є не лише той, хто підчас виборів зраджує рідний нарід, але і той, хто, коли в село зайде **білошапник*),** то зараз біжить до нього і шепче йому щось до вуха, себто, доносить, що в селі сталося, що хто в читальні, а що в кооперативі говорив, і таке інше. Він навіть нагороди за своє донощицтво не дістає, але його тішить, що говорить з тим, котрий ланцюшки в торбі носить. Це є очевидна підлота і такий тип лише сором приносить народови, з котрого він походить. А все те йде з рабського духа, котрий ми, „каменярі", мусимо викурити з нашого брата-селянина.

І ми мусимо вщіпити в нього ще одно дуже важне почування, а це **почування обовязку.** Українець-громадянин повинен знати свої обовязки і ті обовязки строго і точно виконувати. Іде тут не лише про **великий обовязок** боротьби і посвяти за вітчину, але й про виконування **дрібних щоденних обовязків.** Чоловік, що має почуття обовязку, не прийде на збори аж у годині другій, коли їх початок — як це сьогодня було — визначено на годину **12-ту!**

Чоловік обовязку і членську вкладку на час до товариства заплатить і буде конче бодай один часопис передплачувати і дотичну передплату вишле на час.

Чоловік обовязку, вибраний до якогось виділу чи комітету, не буде опускати і декомплетувати дотичних засідань та не буде в цей спосіб спинювати громадянської роботи. Люди, що не мають почуття обовязку, не є суспільністю, але **чередою звірят,** хоча нераз і між звірятами, нпр. у псів, є свого роду почуття обовязку.

Але ми, Українці, повинні мати ще одно важне почуття, а це **почуття національної гордости.** Ми повинні бути горді на нашу славну давню історію, але і на такі недавні ще наші збройні бої за нашу державність. І власне та обставина, що ми можемо покликатися на таке велике число героїв, котрі поклали свої голови за волю нашого наоду, **повинна нас, Укаїрнців, зробити гордими.**

Людина, що має почуття національної гордости, не буде перед ніким користатись і вона буде **любити свободу, а ненавидіти неволю.**

А неволя буває не лише національна, але і **соціяльна,** отже і проти неї мусить правдивий „каменяр" виступати.

Наші товариства „Каменярі" мають також назву „Союз поступової молоді імени М. Драгоманова". А **Драгоманів** писав, що **„сила кождої нації лежить у трудовім народі".** У нас самого трудового селянства є **90** процентів. Отже коли ми зорґанізуємо його, і коли воно матиме ті прикмети, про котрі вище говорено, то тоді і наше визволення з неволі піде легко.

По тім рефераті забрав слово старий „Січовик", д-р **Кирило Трильовський.**

Він візвав молодь, щоби не йшла за прикладом переважної більшости наших старших селян з їх сумними, а такими шкідливими викрутами: **„я забув, я спізнив, я заспав".** Це не сміє бути у наших молодих козаків-каменярів на селі. І наша так звана інтеліґенція повинна вже раз позбутись австрійського **шляхоцтва,** московської **халатности** та польського: **„якось то бендзе".** Самі бачимо, куди вся наша суспільність, без огляду на суспільні верстви, заїхала, держачися таких засад і такої життєвої тактики.

А ще крім того розїдає нас і нищить діявол **незгоди.** Ми забуваємо на властивих наших ворогів, під стопами котрих ми лежимо, але памятаємо хочби і найзвичайніше прикре слово від нашого брата. Через таку незгоду дуже тяжко довершити якенебудь більше громадське діло. І той нахил до незгоди й образливости (але лише від своїх!) несемо з собою і за океан, аж до Америки.

Ми бачимо по наших селах, що часто **„горішній кут"** ворогує з **долішнім кутом".** А чи це гарно, що коли недавно прийшли гвоздецькі хлопці-„каменярі" в гості до остапковецьких, то хто за ними висвистував? Таки остапковецькі, але не хлопці, лише, на великий сором, дівчата!

Неточність наших людей є просто чимсь надзвичайним і сьогоднішні збори є найвиразнішим прикладом цього. Але коли так іде про якусь розправу в суді за пару центиметрів межі, чи за „гонор", то наш брат уже в шестій годині рано чіпить перед судом, бо хоче конче другого, такого, як він, нещасливця, за всяку ціну до „гарешту" всадити, або йому якнайбільше коштів наробити.

Наша молодь мусить виробити в собі іншу вдачу і ходити іншими дорогами.

Та промова старого Січовика зробила помітне вражіння на присутних дівчат і хлопців. В поважнім настрою піднеслися вони зі своїх місць та грімко відспівали наш національний гимн „Ще не вмерла Україна".

Принагідний гість.

---

*) Польські поліцаї (жандарми) ходять у літі в широких російських білих кашкетах.

НА ЧАЄВІЙ ПЛЯНТАЦІЇ НА ЯВІ

(За Йос. Томаєом).

Готель „Бельві" в Буітензорґу справді заслугує на свою назву, бо з його городця, що поза будинком протиснувся до узбіча гори, простирається такий гарний краєвид, яких мало на мальовничій Яві. Під узбічем глибока долина, густо заросла кокосовими пальмами. Верховіття пальм подобає на зелене море. Серединою долини веться срібна стяжка ріки, а понад берегом посеред дерев визирають червоні дахи хат, у яких жиють туземці. Далеко на овиді видніє вулькан Саляк, якого боки спливаються в одну стіну блакитної барви, а понад верховіттям пливуть білі хмариночки. Це райська долина, повна природного багацтва. Вона дає Яванцям при малій праці все, чого потребують до життя. Коли хочуть працювати, то чаєві, кавові та хінінові плянтації дадуть їм заробіток; а коли хочуть жити вигідним життям, то потребують лише простягнути руку, а мають уже банани, кокосові горіхи, овочі хлібового дерева, а крім того риж на невеличкому полі.

Там під Саляком і другим вульканом Ґедеґ є найбільші чаєві плянтації на Яві. Рижові ниви вилискуються до сонця наче зеркала; вони уладжені ступнево, щоби вода спливала. На деяких нивках зеленіють ясно зелені стебла достигаючого рижу, на інших туземці орють залиті поля плугами, запряженими в великі буйволи. Рижові поля дають часом двоє і троє жнив до року. Дорога була обсаджена високими канаровими деревами, а побіч серед густого бананового саду стояли хати, в більшости побудовані з бамбусових тичок, переплетені пальмовим листям. Коло кожної хати росли арекові пальми, з тонкими, стрункими, простісенькими пнями, обвинені поростом бетелю. Яванці жують бетелеві листки з арековими горішками, змішаними з трохи вапна. Ця мішанина закрашує зуби й уста на червоно-буро, палить язик, однак люди в тропікальних околицях люблять це, так як деінде люблять курити.

Потім стало виринати широке поле, засаджене чаєм. Це плянтації Сінаґару. Є того поля коло 15 тисяч акрів, а що року підготовляють нові ґрунти для чаю. Плянтація з тисячами робітників і їх родинами, що творять порозкидані оселі, це окремий для себе світ. Управитель плянтації з родиною й інші голяндські службовці жиють тут у такій вигоді й так розкішно, як навіть не жили в рідному краю. Обширний дім, окружений широкою верендою, з якої входиться до кімнат: гостинної великої їдальні для гостей, які тут часто бувають, музична саля, будуари, все це з простою обстановкою, без матерії, до якої могли би дістатися муравлі. Зразу великий огород тропікальних цвітів, а посередині марморний басейн для купелі, обсаджений пальмами, кущами високих бамбусів і деревистими папоротями. Телеґраф і телефон лучать плянтацію з Буітензорґом і з Батавією, авта повезуть горожан, куди треба на острові, яванські й закордонні часописи приносять вістки з усього світа.

Чи не люксус це? Певно, що ні, коли подумати, що ті люди все життя майже проводять на самоті, що природа, яка одушевляє чужинця, для тих мешканців плянтацій стала вже скучною та що вони лише раз на шість літ мають відпустку, щоби могли відвідати Голяндію та покріпити здоровля, яке підупало в тропікальнім підсонні.

Яких сто літ тому принесли чаєвий кущ на Яву й він розмножився тут так, що на рік мають міліони фунтів збору. В Буітензорґу є досвідний інститут, який хемічно досліджує землю чаєвих плянтацій, робить спроби з ріжними родами чаєвих кущів і поручає плянтаторам найліпші методи. Також у Сінаґарі плекають кілька родів чаю. Є то кущі низькі, майже карловаті, з дуже сильними пнями, які що року підтинають. Перші листки того китайського роду чаєвих кущів платяться дуже дорого. На інших полях росте індійський чай, високий на яких два метри. Його насіння садять до вохкого піску в грядках, а як виросте на 20 цм. високо, пересаджують на поле, де його треба плекати ще два роки, заки дозріє та дає коло один фунт листків річно. Це саджениці з Асаму, які добре вдаються на Яві, й інші з Японії, що мають по кількадесять літ.

Чаєві кущі плекають на висоті 300 до 1200 метрів, а ріжне підсоння має вплив на якість чаю. Листя відростає ввесь рік і збирають його частіше. Також вік чаєвого куща має вплив на якість і ціну чаю. Відомий рід чаю Пеко походить із наймолодших листків. Сучон роблять із найменших листків, Ульон і Конґо це вже ріжні степені, старші, тогож роду чаю.

Мій провідник провів мене городами, де плекають найстарші чаєві кущі, а потім ішли ми алеєю дерев „канарі" до сушарень. Туземці працювали на полях, зривали листки, а їх червоні саронґи (одежа), обвинені довкола бедрів, відбивалися до сонця серед зелені; горішня частина їх темного тіла була по більшости нага, лише жінки перекидали через груди кусень матерії, як побачили чужих гостей. Довкола чола обвинена батікова хустина, серед барв якого було найбільше бурого відтінку. Здоровили нас так, що робили „додок", себто присідали на пяти згідно із старим яванським звичаєм. Малі, голісенькі діти качалися біля матерей та цікаво позирали на чужинця.

Найбільше праці присвячують для обривання листя. До того вживають найбільше жінок, бо вони мають ніжні пальці. Треба великої вправи, щоби робітниця менше-більше пізнала, як старе є листя, відповідно для збору, та щоби укладала його відповідно до якости. На плянтаціях працюють від шестої години рано до полудня. Пополудні робітники мають волю.

Чай сушать у кількох одноповерхових будинках, яких стіни плетені з бамбусів, а долівка цементована. На долівці було розсипане зелене листя, яке саме принесли з поля, щоби привяло. Потім робітники його збирали до кошів і сипали до машини, яка мала поодинокі листочки, досі не звинені, скручувати. Це відбувається так, що сталева плита, на якій розпрістерте листя, обертається в протилежному напрямі, доторкається листків і звиває їх. Так звинене листя сушать горячим повітрям у металевих вальцях.

Виріб чаю в тій фабриці є зовсім чистий, бо майже все відбувається машинами. Мимоволі пригадую собі іншу сушарню, яку я бачив у північній Індії. Там не було машин, тому пів-нагі Індійки ріжного віку руками звивали листки, на які скапував піт з їх брунатного тіла.

Наближався кінець дощової літньої доби. Це був знак, що кожного дня між 2. та 4. годиною падав зливний тропікальний дощ, що тут тревав якої пів години. Зрештою цілий день світило ясне сонце, було душно. Також тоді в Сінаґарі вполудне стали збиратися хмари довкола вулькану Саляк, а як ми обідали, пустився зливний дощ, що залив огороди й дороги. Струї води падали з жовтавого неба, шелестіли в коронах дерев, били об бляшані дахи будинків, а все, що жило — люди й звірята — шукало схоронища під дахом. Повітря приємно охолодилося бодай на хвилину, поки сонце знову не стало пекти перемоклу землю, з якої випаровувала вода. Колиж я вечером вертався до Буітензорґа, було душно. Над Саляком заходило сонце, червона луна згасла тай скоро, майже без переходу, настав вечір, як то буває в тропікальних околицях. На кокосовій пальмі нашого саду відізвався глухий, майже людський голос ящірки ґеко.

Суддя: Обвинувачений, не маєте що заперечувати, бачили вас десять людей.

Обвинувачений: Ах, певно, коли пан суддя слухають тих кількох людей, які мене бачили, а не хочуть пан вірити всім тим, які мене зовсім не бачили, то що я можу порадити?

Вояки пруського короля Фридриха Великого видержали раз 18 годин без перерви в завзятому бою проти неприятеля, одначе вкінці мусіли таки ратуватися втечею. Розлючений король, як побачив це, вибіг із намета проти вояків і крикнув на них:

— Дідьчі сини, чи ви гадаєте собі, що чоловік може вічно жити! Чи вам так тяжко згинути в бою?

— Фридриху, будь спокійний, — сказав королеви один ґренадієр, що також відвернувся плечима до неприятеля. — За вісім грошів, що їх нам платиш, булоб доволі на сьогодні тої битви.

Король зрозумів і втік разом із своїм військом.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СПРОБУЙМО РАЗ ЗАГОВОРИТИ ОТВЕРТО.

Недавно помістила „Свобода" статтю про доцільність аспірацій Українців на свою самостійну державу. Це добра пригадка для нас, щоб ми не забували за оконечну нашу ціль.

Але саме трапляється добра нагода пригадати цю справу ще й кому іншому. Ми розпочали на велику скалю акцію за ратунок голодуючої радянської України. Почалися віча, ухвалювання резолюцій, висилання протестів, збирання жертв. Зовсім добра робота.

Однак варта при цій нагоді вийти зовсім отверто перед прилюдну опінію Америки з нашими політичними аспіраціями. Хоч така пригадка може на перший погляд злишна, бож кождий про це думає, то однак не кождий виходить з тим прилюдно. Якось так принялося у світі, що гуманітарних справ не мішають з політичними і там, напр., де йде про ратування голодних, не згадується про політичні переслідування.

Та теперішнє положення на радянській Україні цілком відмінне від інших. Тут голод не викликаний стихійним нещастям, але є есенцією московської політики супроти України. Тут якраз большевицьким комісарям розходиться про те, щоби голодом вигубити все населення України. Отже перед чужими нема що закривати тієї обставини. Навпаки, треба це роздувати до правдивих розмірів, не зменшуючи нічого, бо якраз самі большевики стараються закрити свої варварські вчинки, але їх не припинити.

Отже як ми скликаємо віча для нарад над ратунком України, то головним гаслом цих віч повинен бути крик: „Геть з московськими окупантами з України! Єдиний спосіб, щоби припинити голодові та інші нещастя на Україні, є розбиття російської імперії і створення незалежної України зі своїм власним урядом!"

І булоб пожаданим не лише в тому напрямі ухвалювати резолюції, але і посилати телеграми до Стейтового Департаменту, до пресових бюр, до місцевих ґазет і загалом у тому напрямі інформувати прилюдну опінію Америки. Нас не повинно бентежити це, що зараз прийде проти нас ціла ватага большевицьких агентів, отверто чи в масках. Адже вони не від нині роблять своє низьке ремесло. А наша ідея чиста, не потребує сьогодні крутих доріг. Навпаки, як була коли нагода поставити українську справу рубом, то вона прийшла тепер.

І навіть з точки міжнародньої політики така наша тактика буде на часі. Справа території Росії не була наладнана на мировій конференції у Верзаю. Її відложено на неозначений час. Тепер щойно вона стає актуальною. Японія, мабуть при потайній підмозі Анґлії, розпочала смілий наступ на Совітщину зі сходу. Українські політичні письменники кажуть, що совітський уряд самий чує, що приходить розвал російської імперії. Не є маловажною для совітів і небезпека Німеччини. Отже чому самі Українці, про яких шкіру саме й ходить, не мають видвигнути отверто справи розбиття азійського варварського царства в Европі?

Чим скорше ми прийдемо до заключення, що супроти Росії треба нам іти таксамо безкомпромісово, як проти інших ворогів, тим скорше зможемо скоординувати наші власні сили і тим скорше пічнемо самостійну українську політику перед світовими чинниками.

Д-р Семен Демидчук,
Ню Йорк, Н. Й.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.СОЮЗА.

ВІЛКС БЕРИ, ПА.

Збори в справі доктора.

Повідомляється урядників і членів відділів 48, 99, 223, 278, щоби зійшлися **в неділю, 1-го жовтня, в годині 12.30 пополудни до галі парафіяльної,** 635 Н. Рівер ул., Вілкс Бери, Па., в справі доктора. Проситься уряд повище згаданих відділів, щоби явилися на означений час.

Іван Мельник, секр. від. 223.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

У відозві до односельчан з Вільки Горинецької, ч. 221 „Свободи", має бути подана адреса гром. Анни Захарчук так:

826 N. Bucknell St.,
Philadelphia, Pa.

A PROTEST AGAINST THE DELIBERATE STARVATEON OF UKRAINE BY THE BOLSHEVIKS.

Resolutions Passed at a Mass Meeting of American Citizens of Ukrainian Descent in Newark, N. J.

WE, the citizens of these United States of America, of Ukrainian descent, residing in the City of Newark, State of New Jersey—

DESIRING—to stop the unprecedented reign of terror in Ukraine instituted by the Soviet dictatorship,—to stop the atrocities committed upon the Ukrainian people, — to stop the unjustifiable arrests and slaughter of the Ukrainian leaders and intelligentsia,—to stop the barbaric mass destruction and extermination of the Ukrainian population by means of hunger and deliberate starvation,—and finally, desiring to bring these facts before the forum of the civilized world—

DO HEREBY, assembed at Ukrainian Sitch Hall in a general mass meeting on this 24th day of September, 1933 A.D., and with the sanction and authority of the assembled, solemnly declare and publish the following:

(a) The Soviet, or the Bolshevic government, as a matter of fact, is not a real government of Ukraine, nor of its people. On the contrary, it is a dictatorship forcibly and violently imposed upon the Ukrainian people against their will and wishes.

(b) When at the close of the World War a Ukrainian National Republic was set up by the Ukrainian people, it was immediately set upon by the Bolsheviki or the Reds from Russia proper, who by force terror, tricks, and promises managed to overthrow this young Ukrainian republic, and set up their dictatorship instead.

(c) The said Bolsheviki dictatorship in Ukraine, from its very beginning up to the present time, has always and without any interruptions whatsoever, been maintained by brutal force alone, and against the will and wishes of the Ukrainian people.

(d) In order to maintain themselves in power over the Ukrainian people, the Bolsheviki have from the very start to the present time conducted an unparalleled reign of terror directed against the Ukrainian people. The existence of this terror in Ukraine is evidenced by the thousands upon thousands of deliberate murders of Ukrainians for the slightest political offences. It is further evidenced by the thousands upon thousands of leading Ukrainians exiled to a certain death in Siberia and the notorious Solovetsky Islands.

(e) AND YET, because this unparalleled reign of terror was not sufficient enough to quell the centuries-old struggle of the Ukrainian people to free themselves,—the Bolshevikis have adopted another plan which for its deliberate barbarism and inhumanity finds no precedent even in the darkest ages of our civilization. This plan is the DELIBERATE WITHHOLDING OF FOOD FROM THE UKRAINIAN PEOPLE BY THE BOLSHEVIKI WITH THE RESULT THAT OVER FIVE MILLION UKRAINIANS HAVE STARVED TO DEATH DURING THE PAST YEAR.

It is not a question of poor crops, as the bolsheviki would have the world believe. On the contrary it is a deliberate wholesale attempt to depopulate the Ukrainian population and thus once and for all kill the never ceasing Ukrainian attempts to free themselves. In practice this plan consists of forcibly carrying out of Ukraine practically all of the grain and other foodstuffs, into Russia proper and other countries.

THEREFORE;

WE, the American citizens of Ukrainian descent, on behalf of our unfortunate brothers and sisters, APPEAL to you and your sence of justice and humanity, to use your influence and power to put a stop to the continuation of these unprecedented acts of barbarism commited upon the Ukrainian people by the Bolsheviki dictatorship.

(2) Furthermore, because of these uncivilized and barbaric acts, and because the order which the Bolsheviki dictatorship seeks to impose upon Ukraine and subsequently upon the rest of the world constitutes the greatest menace that our civilization has ever encountered,—We, American citizens of Ukrainian descent, appeal to the United States Government not to recognize the Bolshevik dictatorship as a legal government, but to consider the same as an unnatural body whose sole purpose is the overthrow of the present day civilized and democratic institutions by the means of most violent and unheard of terroristic acts.

(3) We further appeal to the United States Government not to make Soviet Russia any loan or loans of any nature whatsoever, because if it does, the money and resources of this country so given, will undoubtedly ultimately be used for Bolshevik propaganda in and against this very country, and except for a few individuals who will profit by the selling of worthless bounds, it will be detrimental to this country at large.

(4) We appeal and beg the United States Government to conduct any further possible negotiations with Soviet Russia. **Only on the condition** that Soviet Russia permits the sending by the United States Government of an impartial Special American Mission, to the Soviet Russia, for the purpose of investigating the truth of the aforesaid and other charges as to the conditions therein, and also on the **further condition** that Soviet Russia abolishes the so-called Torg-International, whose main purpose and that of its subsidiaries, is the dissemination of Bolshevist propaganda throughout the world and America.

(5) Finally, We appeal and beg the United States Government to establish a Red Cross base in Ukraine which shall serve as a medium of help for the unfortunate starving Ukrainian population, sent by the Ukrainians and other peoples throughout the world. At the present time the Bolshevik dictatorship does not permit the sending of any help whatsoever.

United Ukrainian Organizations of Newark, N. J.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIAN GROUP OPPOSES RECOGNITION OF SOVIETS.

An appeal to the United States government not to recognize the Bolshevist regime in Russia was made yesterday at a mass meeting of the United Ukrainian Organizations of Newark at Ukrainian Hall, Springfield and Belmont avenues. The resolution termed the Bolshevist government "an unnatural body, whose sole purpose is the overthrow of the present day civilized and democratic institutions by violent and unheard of terroristic acts."

The charge was made that as a result of a dictatorship established by the Bolsheviki over the Ukrainian people 5,000,000 Ukrainians have starved to death in the last year.

The United States was asked to establish a Red Cross base in the Ukraine "to serve as a medium of help for the unfortunate, starving Ukrainian population." Speakers included Dr. L. Myshuha, editor of the Ukrainian daily newspaper Svoboda, and Dr. L. Cehelsky, former representative of the post-war Ukrainian Republic.

(Newark Evening News,
September 25, 1933).

—o—

UKRAINIANS ASK BAN ON AID TO SOVIETS.

Organizations Here Seek End of U. S. Loans.

The United Ukrainian Organizations of Newark, holding a mass meeting here yesterday, passed resolutions appealing to the United States government to stop loans to Soviet Russia and to use power and influence to end the starvation of Ukrainians in their homeland by the Bolshevik dictatorship.

Delegates representing more than 8,000 Ukrainians in this vicinity attended the meeting, which was held at Ukrainian Sitch Hall, Springfield and Belmont avenues, to protest Bolshevik actions.

(Newark Star-Eagle,
September 25, 1933).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БРУКЛИН, Н. Й.

На поводян.

Як знаємо з наших і чужих ґазет, як також з листів, наша українська земля опинилась над безоднею. А ще до того чергове лихо навістило наших братів Гуцулів, а власне страшна повінь, яка забрала ввесь доробок наших Гуцулів. Ми, брати за морем, відчуємо й розуміємо утрату їхнього дорібку. Хоч і в нас не так усе гаразд, але таки можна скорше цента роздобути. У нас є орґанізації, в котрих завше знайдеться якась лепта на пекучу справу.

На місячних зборах Бр. Пр. Тройці, від. 203 У. Н. Союза в Бруклині, Н. Й., виринула думка дати свою лепту на допомогу поводянам. Воч вона мала, але колиб кождий відділ У. Н. Союза взяв цю справу під розвагу й дав свою жертву, то певно, що не одній родині можна би пособити, бо нитка до нитки, бідному сорочка. Отже ми відзиваємося до хвальних відділів піти за нашим почином та допомогти потребуючим помочи в Ріднім Краю.

Гроші в сумі $20 вислано до краю через Обеднання.

За Уряд Бр. Пресв. Тройці:

Михайло Шипот, предс.;
Стефан Глушко, касієр;
Дмитро Сенюта, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Михайло Зощенко.

ІСТОРИЧНЕ ОПОВІДАННЯ.

У таких справах не ялося брехати. Коли ти бачив Володимира Іліча (Леніна) — скажи: я бачив там і там, у таких і таких обставинах. Колиж ти не бачив — мовчи та не мели дурно язиком. Краще так буде для історії.

А що Іван Семенович Жуків чваниться, начеб на вічу бачив Володимира Іліча та начеб Іліч увесь час глядів йому в лице, то це абсурд і звичайна небилиця. Не міг Іліч глядіти в таке лице, тимбільше, що Іван Семенович Жуків крамничку собі тепер відкрив — торгує, тай хто зна, може вагу має нестемпльовану.

За таку брехню плюну ще в безсоромні очі Жукову, як стрінуся з ним.

Взагалі через такі брехні в історії лише замішання може статися.

Я, наприклад, не збрешу — бачив нашого дорогого вожда, Володимира Іліча Леніна.

А може я нарочно від Мартинова перепустку до Смільного вистарався. А може я три години, наче зачарований, по коридорах ходив — чекав. І нічого не чванюся. Колиж тепер говорю, то для історії.

А стояв я на коридорі точно в третій пополудні. Станув я тай стою, наче зачарований. А тут біля мене такий, вважаєте, чоловік у кожусі стоїть, із морозу переступає з ноги на ногу.

— Чого — питаюся — стоїте тут і з ноги на ногу переступаєте?

— Та я — повідає — змерз. Я, каже, Ленінів шофер.

— Невже? — повідаю.

Глянув я на нього — пика звичайна, вусики звичайні, ніс.

— Може — кажу — зазнайомимося.

Ми розбалакалися.

— Як — кажу — кермуєте? Не лячно вам везти? Таж це не будьякий пасажир. А тут довкола стовпи, стовпики — щоби ще не віхати на стовпик.

— Нема чого боятися, — повідає — я маю вправу.

— Лише вважайте, — кажу — везіть обережно.

Далебі, я точнісенько так сказав. І не чванюся. А коли й кажу, до для історії.

А шофер, чесна людина, глянув на мене тай каже:

— Та добре, постараюся.

Далебі, точнісенько так сказав. Постараюся, каже.

— Тож — кажу — старайся, брате.

А він рукою кивнув — ніби, що добре.

— Оце, оце, — повідаю.

Хотів я записати нашу історичну розмову — ось тобі — нема олівця. Шукаю в одній кишені: сірники, паперці, нерозпечатана ще пачка тютюну, а олівця нема. Шукаю в другій кишені — також нема.

Побіг я на другий поверх до канцелярії — дали манюсенький кавальчик олівця.

Вертаюся я мерщій назад — нема шофера. Щойно стояв тут у кожусі та з ноги на ногу переступав, а тепер нема його. І кожуха нема.

Біжу тут і там — нема.

Вибігаю на вулицю — шофер на машині сидить, машина сопе і починає їхати. А в машині — Володимир Іліч сидить і ковнір має піднесений.

Приклав я пальці до шапки, хотів крикнути „славно", та злякався вартівника й відійшов наліво.

Відійшов я — тай не чванюся. Не верещу вліву та вправо — і я, вважаєте, бачив Іліча.

Так бачив, то бачив. Я в души щасливий, а хто хоче довідатися від мене подробиць, хай звертається безпосередньо до мене.

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ.

Український Дім у Празі.

Товариство „Музей Визвольної боротьби України“, що існує в Празі від січня 1925 року на підставі затвердженого чехословацькою владою статута з усіми правами юридичної особи, зорганізувало й утримує **Музей Визвольної Боротьби України.** Музей зібрав уже таку величезну скількість незвичайно цінних матеріялів, документів і найріжнородніших інших памяток політичного, дипльоматичного, військового, загально-культурного й мистецького характеру, і взагалі розрісся, особливо за останні роки, до таких розмірів, що це ставить тепер перед усіми нами, Українцями на чужині і на рідних землях, вимогу, якнайенергійніше подбати про власну сталу домівку для Музею. Треба, щоби було де розмістити хоч найцінніщу частину зібраних великих скарбів і щоби було де провадити працю впорядчикам і науковим дослідникам.

Тепер увесь Музей тулиться в найманому помешканні, в трох невеличких кімнатах, використаних докраю, від підлоги аж до стелі. А ще багато матеріялів лишається просто нерозпакованих у двох складах, також уже повних. Тимчасом Музей раз-у-раз дістає з ріжних країв усе нові, часто дуже великої вартости речі — як ось хоч би за останній час майно всіх таборів українських полонених в Австрії і в Німеччині з часів світової війни.

Ліквідація більших культурних установ на еміграції позбавила Музей коштів, що йшли від тих установ. Свідомість відповідальности за долю зібраних багатств Музею, особливо в звязку з теперішньою загальною скрутою, що найбільше загрожує еміграції, вимагає від усіх нас спільними зусиллями невідкладно подбати про власну хату для Музею. Бож зібрані скарби — це скарби України, її історії, її слави, це майно нації й легковажити ним, лишаючи й далі так без забезпеченого захисту на чужині, не можна.

Українська еміграція, що зібрала й утримує цей Музей своїми силами без ніякої чужої допомоги, уже занадто виснажена й не має можливости задовольнити невідкладні потреби Музею. Управа Музею звертає загальну увагу громадянства на велику відповідальність нас усіх перед Рідним Краєм за долю цього національного майна на чужині і закликає всіх Українців поставити гуртом у Празі для Музею **Український Дім,** що міг би стати осередком українського культурного життя за кордоном, як сталий притулок не тільки для нашого Музею, а й для ріжних українських культурних установ і організацій у Празі, що без свого кутка або зовсім не можуть провадити тепер своєї праці, або провадять її з тяжкою бідою в дуже обмеженому розмірі.

Думати про палати тепер не час. Збудуймо хоч і найскромніший Український Дім, щоб зберегти Музей і дати притулок культурним організаціям і установам, що найбільше того потребують, а також організаціям української молоді. Хай кожний дасть, скільки може. Кожна цеглина придається. Багатьом тепер і мала жертва буде тяжка. На стіні Музею висить пошматований у боях український військовий прапор. „Душу й тіло ми положим за нашу свободу і покажем, що...“. Перед памяттю тих, що вже віддали Україні найбільшу жертву — життя своє, і перед лицем тисяч і тисяч тих, що готові й тепер віддати його, наша жертва запевне вже не здасться такою тяжкою!...

Музей збереже Україні імена всіх жертводавців як дорогоцінну памятку нашої національної едности в скрутну хвилину на чужині. Імена жертводавців, хто дасть відразу або частками протягом року суму, рівну 25 американським долярам, будуть записані в окрему Золоту Книгу Добродіїв Музею.

Звертаємось із гарячим закликом до всіх Українців на рідних землях і на чужині, закликаємо й усю нашу молодь, всі українські установи, організації, школи, церкви, підприємства, редакції часописів, кооперативи склясти свою пожертву на Український Дім у Празі, організувати ширші збірки пожертв по всіх місцях і осередках їх впливу. Хай кожний дасть свою цеглину! Хай жертвами всіх Українців Дім у Празі повстане якнайскорше, як здобуток одностайного пориву всіх нас, — всього, що є тепер живого й свідомого в українстві.

Відкриття Українського Дому в Празі буде великим, загальнонаціональним святом, буде тріюмфом української національної праці, нашої національної едности, свідомости, жертвености, буде великим здобутком українства взагалі, зокрема в очах чужинців — наших приятелів, та одночасно буде великим ударом для наших ворогів, що все хочуть бачити нас розєднаними та безсилими.

УПРАВА МУЗЕЮ:

Голова акад. проф. **д-р І. Горбачевський,** в. р.; заступник голови **проф. д-р В. Сімович,** в. р.; секретар **проф. С. Сірополко,** в. р.; скарбник **Є. Вировий,** в. р. Члени Управи: **К Антоновичева,** в. р.; **полк. Д. Антончук,** в. р.; **проф. Д. Дорошенко,** в. р.; **ген. М. Омелянович-Павленко** старш., в. р.; **проф. А. Яковлів,** в. р.

Гроші надсилати на адресу директора Музею, проф. Антоновича:

Prof. D. Antonovyc,
Praha-Nusle, 245, Cechoslovakia.

В Чехословаччині гроші краще посилати просто на почтове конто Музею в Празі:

Praha 80940 Museum o. b. Ukrajiny.

Це залежить.

Жінка вернулася з літнища якась дивно сумна. Запримітив це чоловік і питається.

— Що з тобою, серце? Що тобі долягає? Може ти наробила довгів? А може ти мене зраджувала?

— А що ти волів би?

— Гм... Це залежить, чи дуже великі довги...

ЗАКАРПАТСЬКИЙ НАШ БРАТ

просить нас вислати йому **українську книжку,** яка понесе просвіту між села Закарпатської України. Про висилку повідоміть редакцію „Свободи“, а висилайте на таку адресу:

"Proswita,"
Uzhorod, P. Rus,
C. S. R., Europe.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділенні мені допомоги з фонду допомогового в сумі $25. Також дякую урядникам нашого відділу за їх труд.

Кличу з цілого серця і душі до всіх Українців, а особливо до молодіжи української, тут уродженої, щоби вступали гормадно в члени У. Н. Союза, бо ніяка американська асекурація не зробить того для вас, що наш Батько У. Н. Союз вразі вашої хвороби.

Марія Ванат,
членкиня 84 від. У. Н. Союза, Савтпорт, Конн.

Яка є ріжниця між Англійцем і Шотляндцем? Що робить Анґлієць, як стане лисіти?

Видає багато грошей на ріжні води й помади для поросту волосся, та все дарма.

Що робить Шотляндець, як лисіє?

Продає гребінь і щітку.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

56.

Перед Тарзаном зявився один з прибічників короля. „Хто ти?“ — запитав він. „Чому ти хочеш дістатися до короля?“ На це Тарзан відповів: „Я ваш приятель. Я прийшов з краю вашого, бога, щоби відвідати вашого короля“. Видно було, що це зробило враження на прибічника короля та на інших вояків. Прибічник знову запитав Тарзана: „Як ти сюди прийшов і чого ти хочеш від Котана?“ Тепер Тарзан випрямився в увесь свій великий ріст і голосно закричав:

„Годі! Ти не смієш післанця великого бога Джад-Бен-Ота трактувати як раба! Припини свої запити й веди мене до короля, бо кара божа впаде на тебе за зневагу його післанця!“ Тарзан не був певний, чи цим способом він зможе добитися свого й опанувати ситуацію. Та він бачив, як вояк зблід і разом з тим серед інших вояків почався рух занепокоєння. Королівський прибічник поклав свою праву руку собі на серце, а ліву на груди Тарзана.

Та тут Тарзан сердито відкинув його руку геть і закричав: „Як ти смієш доторкатися до сина бога Джад-Бен-Ота, якого бог післав до твого короля! Це може зробити лише король, коли я йому дозволю!“ Прибічник з переляком упав на коліна і почав просити прощення. Тарзан назвав себе післанцем і сином бога, а не самим богом, як зпочатку він хотів це зробити, бо від божого сина не вимагалиб такої божеської сили, як від самого бога.

Нарешті прибічник підвівся на ноги, а Тарзан наказав йому вести його негайно до короля. Прибічник з силою розтручував на бік вояків, які не знали, що робити з переляку й зі здивування. „На бік!“ — кричав прибічник короля: „Дорогу синови бога Джад-Бен-Ота, Дорулони, бо божа кара спаде на вас!“ Тарзан осягнув першу перемогу. „Ти йди вперед, а за нами хай ідуть усі вояки!“ Після того Тарзан скоро опинився в довгому коридорі.